

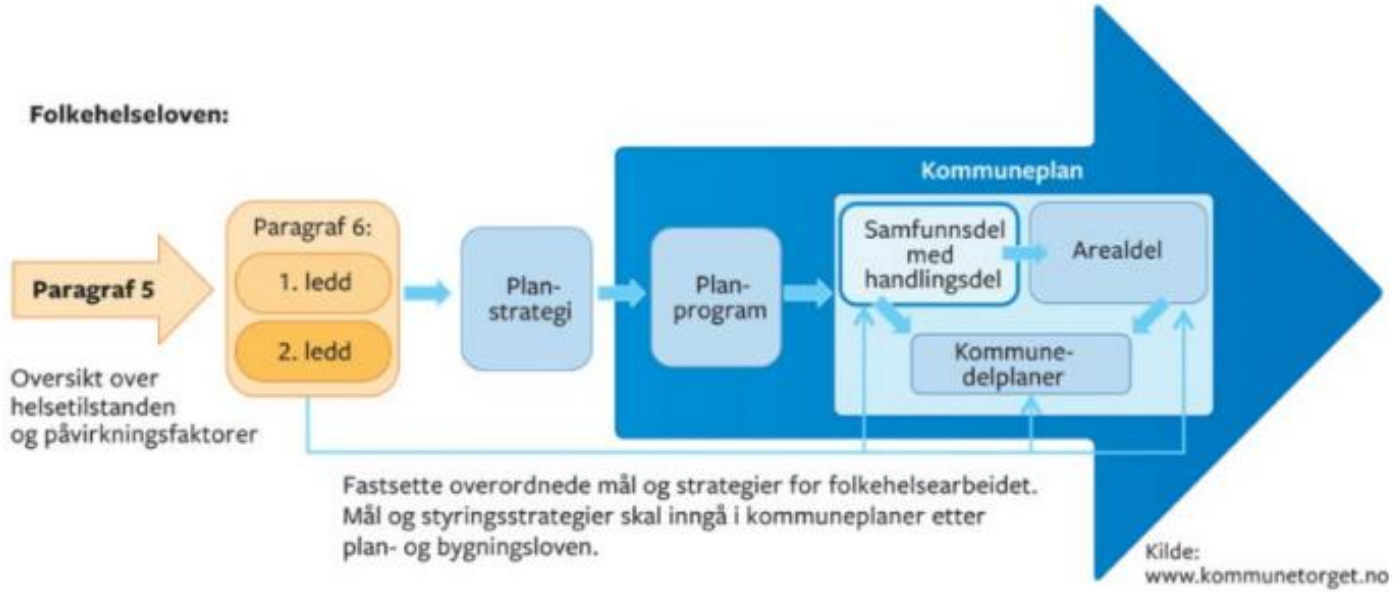
Oversiktsdokument over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2024

Juni 2024

Vilde Stangeland, folkehelsekoordinator

Oversikt over **helsetilstand**
og **påvirkningsfaktorer**

Figur 2 Kobling mellom folkehelseloven og plan- og bygningsloven. Kilde: www.kommunetorget.no, hentet fra <https://helomplan.no/lover-og-forskrifter/>

Folkehelseloven

§ 5. Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i kommunen

Kommunen skal ha nødvendig **oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne** (...)

Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller.

§ 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivare tatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

§ 6.Mål og planlegging (folkehelseloven)

- Oversikten etter [§ 5](#) annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med **kommunens planstrategi**. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og [bygningsloven § 10-1](#).
- Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og [bygningsloven kapittel 11](#) fastsette **overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet** som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter [§ 5](#) annet ledd.

§ 3-1.Oppgaver og hensyn i planlegging etter plan og bygningsloven (PBL)

- E. legge til rette for god forming av **bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår** i alle deler av landet
- **F. fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet**
- H. fremme samfunnssikkerhet ved å forebygge risiko for **tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur,** materielle verdier mv.

Oversiktsforskriften

Oversiktsforskriften krever at dokumentet skal dekke indikatorer fra følgende seks temaområder:

- a) Befolknings sammensetning
- b) Oppvekst og levekår
- c) Fysisk og sosialt miljø
- d) Helserelatert atferd
- e) Skader og ulykker
- f) Helsetilstand

Figur 3 Kilde: Helsedirektoratet, 2020.

Dokumentets oppbygging

- **Del 1**

- Bakgrunn
- Hovedutfordringer
- Anbefalte prioriteringer
- Sammendrag

- **Del 2**

- Befolkning
- Oppvekst- og levekår
- Fysisk, biologisk og kjemisk miljø
- Helserelatert atferd
- Skader og ulykker
- Helsetilstand

Del 2 – Helsetilstand og påvirkningsfaktorer

- Indikatorer som fremhever ulikhet mellom aldersgrupper og utdanningsnivå
- Indikatorer som belyser befolkningen i Færder samlet, Vestfold samlet og landet som helhet.

Kilder

- **Kommunehelse statistikkbank**
- **SSB**
- **Folkehelseundersøkelsen Vestfold og Telemark 2021**
- **Ungdata-undersøkelsene**
 - Ungdata 2021 (2024)
 - Ungdata pluss (2023)

Utarbeidet av tverrsektorielt folkehelseforum

- Kommuneoverlege **Elin Jakobsen**
- Rådgiver stab oppvekst **Hilde N. Forsmo**
- Idrettsrådgiver **Tore Birkeland**
- Virksomhetsleder for tjeneste psykisk helse og rus **Lena Sjølie**
- Kommuneplanlegger **Tron Myrén**
- Folkehelsekoordinator **Vilde Stangeland**

Det vi
fokuserer på

Levevaner

Leve-
og arbeidskår

Sosiale
relasjoner

Økonomi

Psykisk helse

Bolig-
forhold

Utdanning

Det vi
ignorerer

Kilde: Folkehelseinstituttet (2018).

Helse skapes der vi bor og lever livene våre

10 % av
folkehelseutfordringene
løses i helsesektoren
90% løses i de andre
sektorene

Hovedutfordringer for folkehelsen i Færder

Generelt god helse og trivsel i Færder

- Sosial ulikhet
- Konsekvensen av demografiutviklingen
- Unge utenfor arbeid, utdanning og opplæring (utenforskap)
- Psykiske plager og lidelser

Nasjonale mål for folkehelsearbeidet

- **Flere leveår**

Norge skal være blant de tre landene i verden som har høyest levealder

- **Bedre leveår**

Befolkningen skal oppleve flere leveår med god helse og trivsel

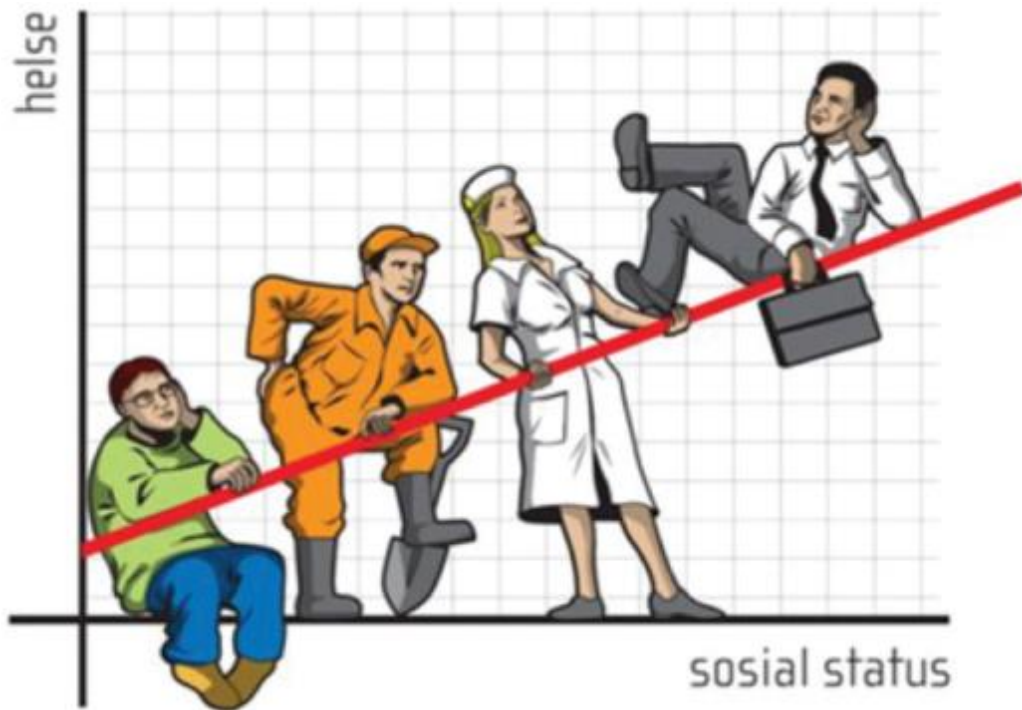

- **Jevnere kår**

Vi skal skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen og **reduserer sosiale helseforskjeller**

Sosial ulikhet

<https://www.youtube.com/watch?v=zfDYxIZHSYE>

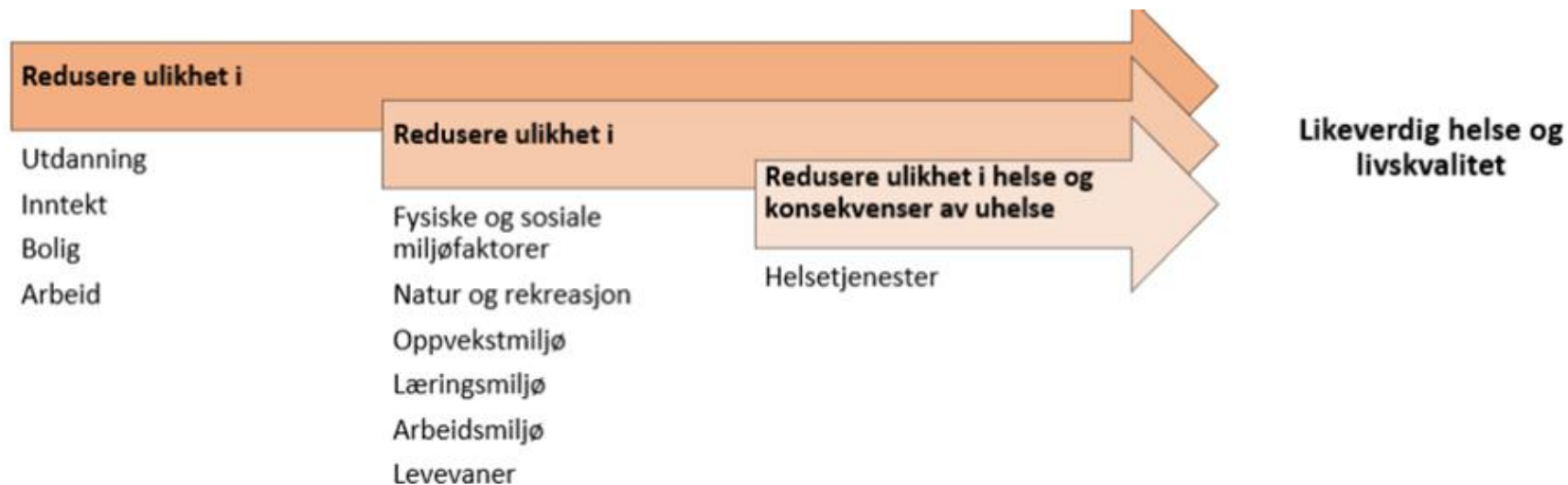
Sosial ulikhet i:

- Helse (psykisk og fysisk)
- Helse blant barn og unge
- Helse blant eldre
- Levevaner
- Levealder
- Sosial støtte og tilhørighet
- Deltakelse i frivillighet
- Deltakelse i organiserte aktiviteter
- Evne til å benytte seg av samfunnets ressurser

- Inntektsulikhet i Færder er høyere enn lands- og fylkesnivå, økning i alle kommunene i Vestfold
- Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt økt siste 15 årene, Færder blant kommunene i Vestfold med høyest andel barn i lavinntektsfamilier (kommunalt inntektsnivå).

Sosial ulikhet i helse

- Årsakskjeden og områder der innsats kan redusere sosiale helseforskjeller, lengst til venstre de bakenforliggende årsaker
- Sosioøkonomisk status tydelig sammenheng med helse, trivsel og livskvalitet → **derfor må folkehelsearbeidet alltid handle om å utjevne sosiale helseforskjeller.**

Konsekvensene av den demografiske utviklingen

Konsekvensen av demografiske utviklingen

- Lever lenger
- Med økende alder øker risikoen for kroniske sykdommer, nedsatt funksjonsevne og skrøpelighet.
- Svært mange eldre med sykdommer, nedsatt funksjonsevne og skrøpelighet SAMTIDIG
- Eldre med lavere utdanning og inntekt har flere sykdommer og helseplager

Personer med demens i Færder

Demografi

Andel av befolkningen i yrkesaktiv alder (20-66 år)

Færder
58 %

Hele Norge
61 %

Færder
29 %
av befolkningen er over 60 år

Hele Norge
24 %
av befolkningen er over 60 år

Utenforskap

Færder

Hele Norge

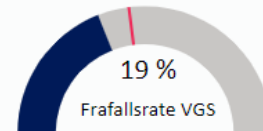
Færder

12 %
Barn i familier med vedvarende lavinntekt

Hele Norge

12 %
Barn i familier med vedvarende lavinntekt

Kommunen ligger 4 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet

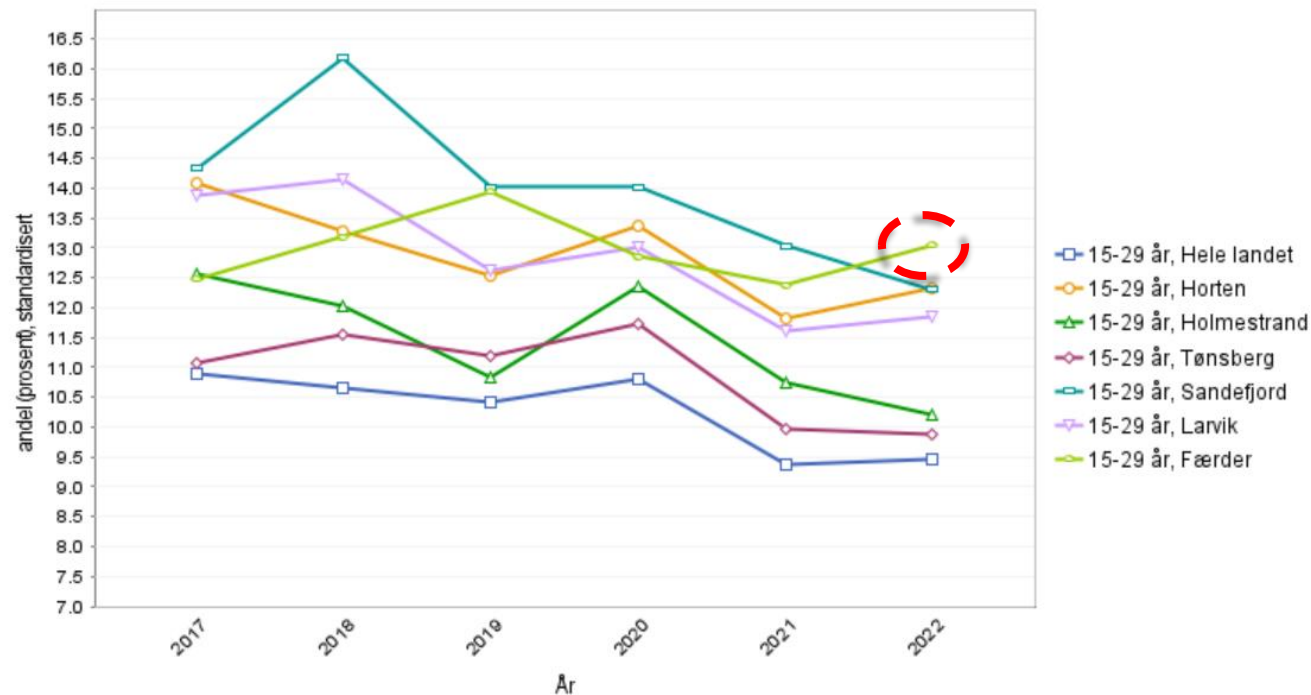
kilde: KS – fremtidsverktøyet 2040

11% = **600 barn**

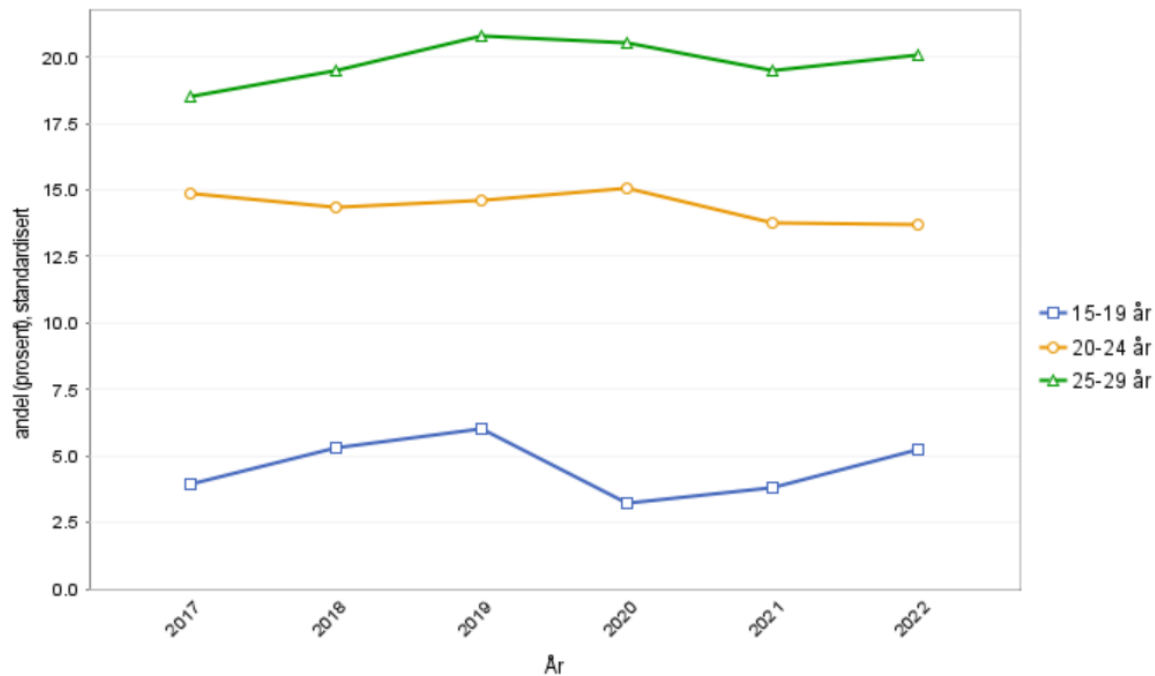
Unge utenfor arbeid, utdanning og opplæring (utenforskap)

Unge uten for arbeid, utdanning og opplæring 15-29 år

Utenforskap blant unge, etter alder

Psykiske plager og lidelser

Verdens lykkerapport 2024 (World Happiness Report 2024)

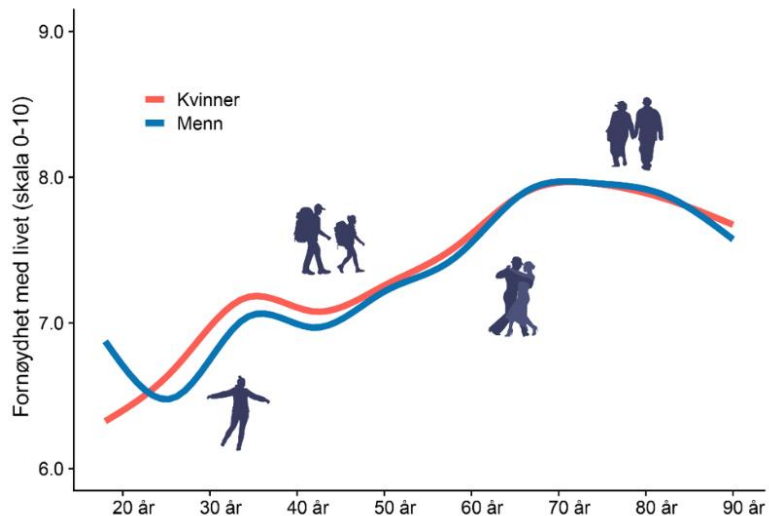
1. Finland (7.741)
2. Denmark (7.583)
3. Iceland (7.525)
4. Sweden (7.344)
5. Israel (7.341)
6. Netherlands (7.319)
7. Norway (7.302)
8. Luxembourg (7.122)
9. Switzerland (7.060)
10. Australia (7.057)

Figur 1. WHR rangering 2023.

Negativ trend blant ungdom og unge voksne

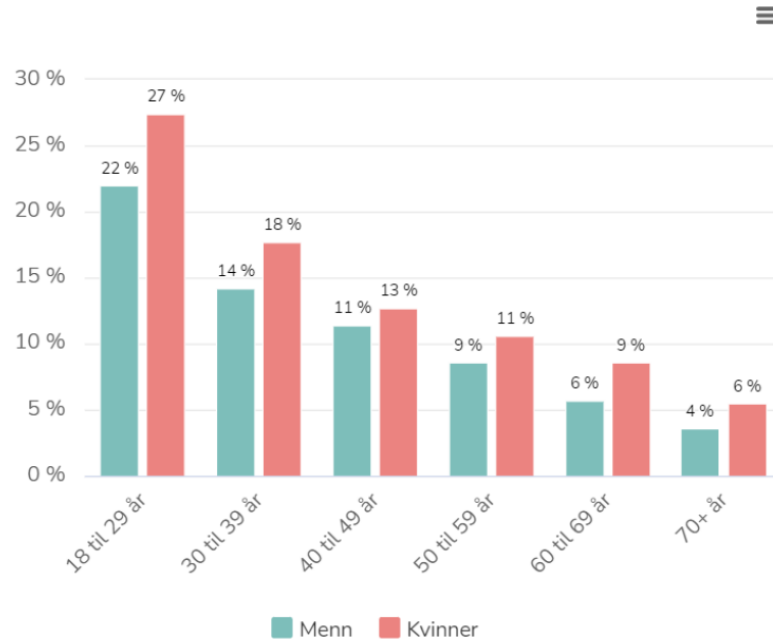
- Befolkning over 60 år: Norge som land nr. 3
- Befolkning under 30: Norge som land nr. 20 (FNS lykkerapport 2024)
- **Lavest livskvalitet rapporteres blant de unge, der relativt mange er**
 - Lite fornøyd med livet
 - Opplever lite mening
 - Mye ensomme, engstelige eller nedfor

Figur 5. Fornøydhetsindex med livet i Norge over kjønn og alder i 2021 (N=170 000). Tall basert på FHUS i Møre og Romsdal, Vestfold og Telemark og Viken.

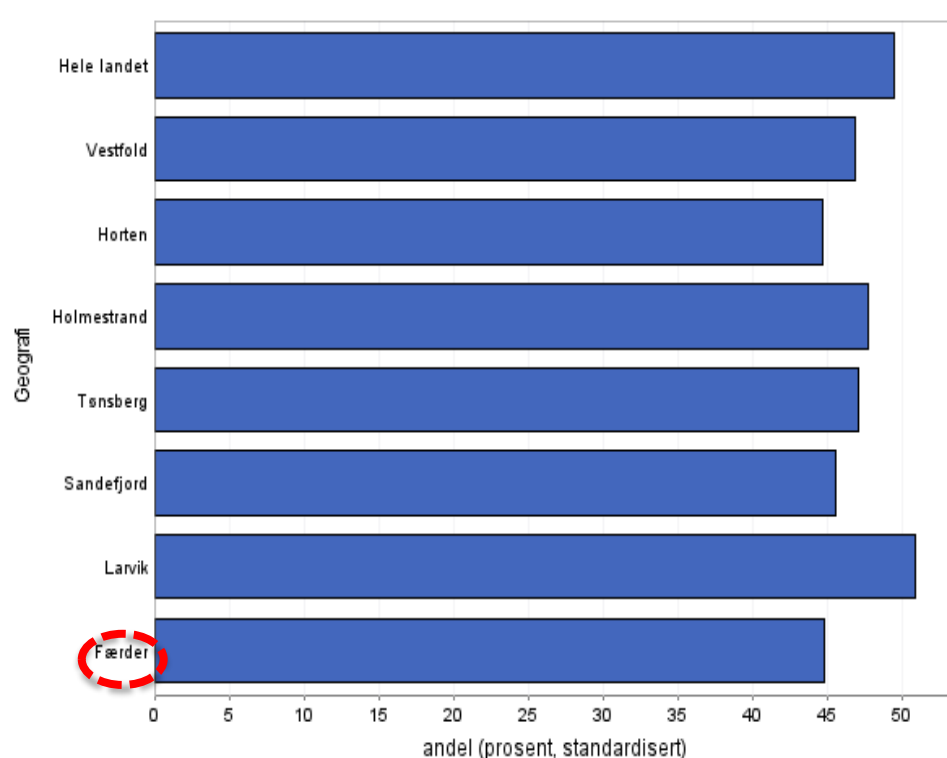
Opplevelse av ensomhet

Figur 1. Andel menn og kvinner i ulike aldersgrupper i Vestfold og Telemark som opplever ensomhet. Kilde: [Folkehelseundersøkelsen 2021](#). (.pdf)

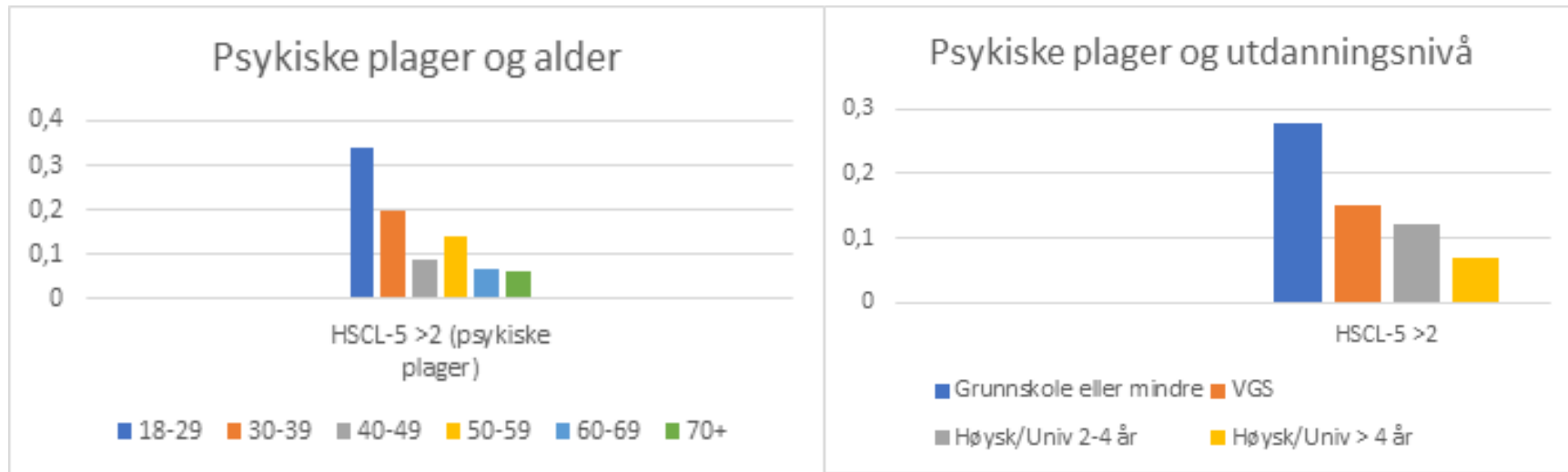

Høy tilfredshet med livet, Ungdata 2021

Befolkning	1	Andel barn, 0-17 år	19,9	19,8	20,3	prosent	
	2	Andel unge eldre, 65-79 år	17,5	15,8	13,9	prosent	
	3	Andel over 80 år	5,6	5,0	4,5	prosent	
	4	Andel 80 år+, framskrevet til 2050	13,1	11,8	10,4	prosent	
	5	Personer som bor alene, 75 år +	41,6	41,8	42,0	prosent	
Oppvekst og levekår	6	Befolkningsvekst	0,45	1,1	1,2	prosent	
	7	VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	81	78	81	prosent	
	8	Vedvarende lavinntekt, alle aldre	9,8	10,3	9,8	prosent	
	9	Inntektsulikhet, P90/P10	2,9	2,7	2,8	-	
	10	Leier bolig, 45 år +	11,1	12,9	12,4	prosent	
	11	Bor trangt, 0-17 år	13	15	18	prosent	
	12	Gjeld større enn 3 ganger inntekt	23,6	20,9	20,8	prosent	
	13	Unge som står utenfor, 15-29 år	13,0	11,5	9,5	prosent (a,k)	
	14	Stønad til livsopphold, 20-66 år	17,9	19,3	17,4	prosent (a,k)	
	15	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	26	23	24	prosent (k)	
	16	Gjennomføring i vdg. opplæring	81	80	80	prosent (k)	
	17	Høy tilfredshet, Ungdata 2021	45	47	49	prosent (a,k)	
	18	Valgdeltakelse	67,3	60,7	62,4	prosent	
	Miljø, skader og ulykker	19	Drikkevann, hygienisk og stabilt	100,0	99,7	93,4	prosent
		20	Luftforurensning, eksponert (ny def.)	85	81	46	prosent
		21	Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2021	88	84	85	prosent (a,k)
		22	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2021	63	59	60	prosent (a,k)
		23	Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	24	27	28	prosent (k)
Helse- relatert artere	24	Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2021	51	52	49	prosent (a,k)	
	25	Røyking, kvinner	2,4	2,4	2,4	prosent (a)	
Helsestilstand	26	Forventet levealder, menn	80,9	80,1	80,3	år	
	27	Forventet levealder, kvinner	84,2	83,8	84,0	år	
	28	Utd.forskjeller i forventet levealder	5,3	5,4	5,1	år	
	29	Overvekt og fedme, 17 år	18	21	22	prosent (k)	
	30	Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	173	185	168	per 1000 (a,k)	
	31	Muskel og skjelett, 0-74 år	297	310	313	per 1000 (a,k)	
	32	Hjerte- og karsykdom	17,2	17,0	17,2	per 1000 (a,k)	
	33	Tykk- og endetarmskreft, nye tilfeller	92	87	84	per 100 000 (a,k)	
	34	Vaksinasjonsdekning, influensa, 65 år +	68,0	65,4	62,3	prosent	

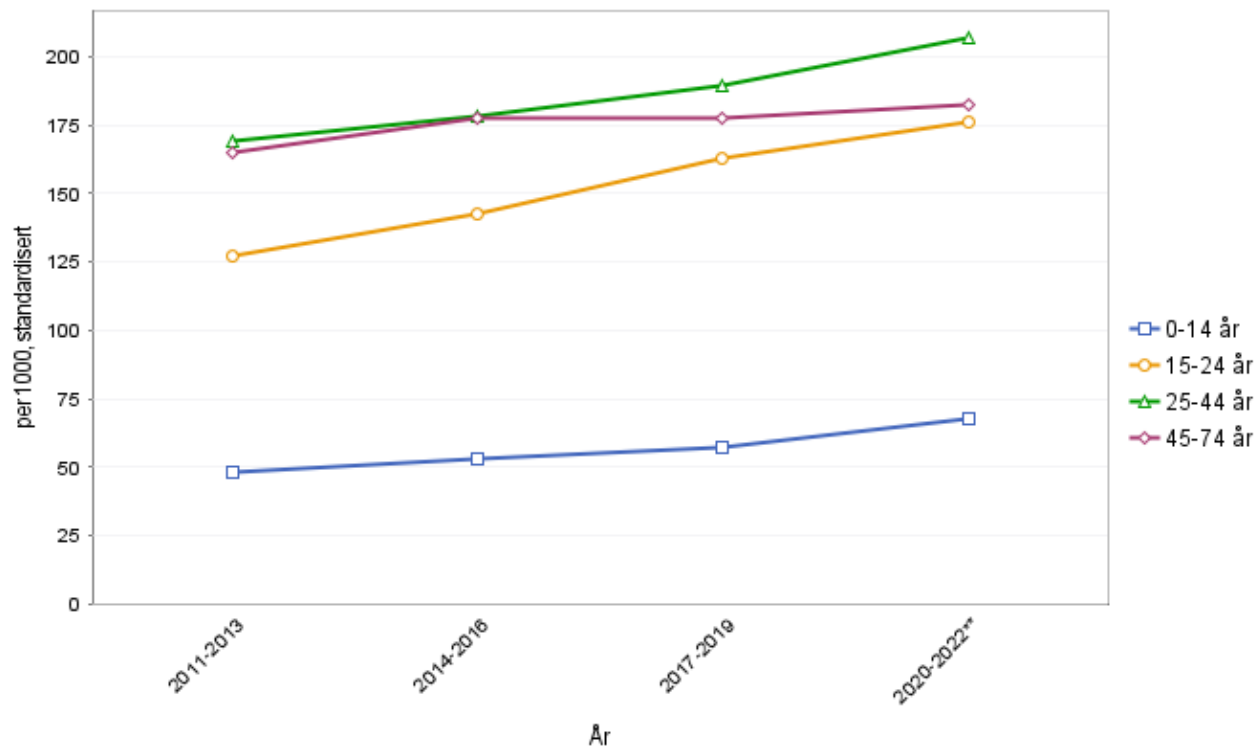

Psykiske plager alder og utdanningsnivå

Kilde: Folkehelseundersøkelsen 2021

Psykiske symptomer og lidelser, primærhelsetjenesten

Ungdata 2024 (Vestfold samlet)

Positive trekk

- Nedgang i ensomhet
- Nedgang i psykiske plager
- Mindre press fra sosiale medier

Negative trekk

- Mer mobbing
- Mindre trivsel i skolen
- Økt bruk av rusmidler

Færder

- De fleste barn og ungdommer vurderer livet sitt som bra
- Flere er fornøyd med livet sammenlignet med 2021
- Liten nedgang i andel som rapporterer psykiske plager
- Guttene svarer jevnt over mer positivt enn jentene

Ungdata junior (5.-7. klasse) Færder

- De fleste barn fornøyd med egen helse
- En god del oppgir ofte å ha:
 - Hodepine
 - Vondt i magen
 - Kvalme
 - Være lei seg
 - Nedfor
 - På gråten
- Jentene rapporterer generelt mer om disse plagene enn guttene
- Færder skiller seg ikke ut fra resten av landet

Ungdata ungdomsskole

- De aller fleste rapporterer om god helse
- I ungdomstiden opplever flere ulike former for psykiske helseplager
- Pubertet, mange begynner kjenne på følelser overfor seg selv og andre de ikke hadde som barn

Ha i bakhodet

Det er generelt større fokus på helse i dag enn tidligere, og større kunnskap om risikofaktorer har gjort at vi i dag er mer opptatt av å forebygge dårlig helse. Samtidig har vi sannsynligvis også blitt flinkere til å kjenne etter hvordan vi har det, noe som igjen kan påvirke hvordan man vurderer egen helsesituasjon.

Ungdomsrådet:

- Klespress
 - Kroppspress
 - Drikkepress
 - Ruspress
 - Sosial ulikhet
- Anbefaler kommunen å gjøre en foreldreinnsats

Hovedutfordringer for folkehelsen i Færder

Generelt god helse og trivsel i Færder

- **Sosial ulikhet**
- **Konsekvensen av demografiutviklingen (flere eldre)**
- **Unge utenfor arbeid, utdanning og opplæring 15-29 år (særlig 25-29 år)**
- **Psykiske plager og lidelser (økt i alle aldersgrupper, men mest blant 15-24 år)**

Takk for meg

